

Spoznanje: v oddelku imam učenca s posebnimi potrebami

Fanika Strojín, profesorica razrednega pouka, OŠ Šentjernej

Učitelj je umetnik, ki iz pisane palete učencev ustvari umetnino. Ko se razrednik prvič sreča s svojim oddelkom, že zazna, kako so si otroci med sabo različni. Ob nadaljnjem učnem in vzgojnem delu pa se slej kot prej pokažejo tudi morebitne specifične posebnosti otrok, ki potrebujejo strokovno obravnavo. Ob sodelovanju staršev in drugih strokovnih delavcev se takšne otroke prepozna, ustrezno obravnava in uspešno vodi skozi vzgojno-izobraževalno pot.

Uvod

Pri svoji več kot desetletje dolgi dobi poučevanja na razredni stopnji v osnovni šoli se vsakodnevno srečujem z učenci, ki mi predstavljajo strokovni izziv bodisi na vzgojnem bodisi na učnem področju. Poseben izziv predstavljajo otroci s posebnimi potrebami, še posebej, kadar je potrebno takšne otroke prepoznati in jih nato ustrezno obravnavati. V prvem razredu, kjer že nekaj let poučujem, je to res strokovni izziv. Predstavljal mi ga je tudi učenec, ki je imel težave na več področjih. Bil je ponavljalec prvega razreda in že po strokovni oceni prejšnje razredničarke sem dojela, da bo potreboval individualni strokovni pristop.

Zaznava težav in začetek pomoči

Na moje veliko začudenje se je učenec v začetnih dveh tednih pouka odlično vklopil med nove sošolce in dobro sodeloval pri pouku. V drugi polovici septembra pa so se že začele kazati težave, ki jih je navajala tudi prejšnja razredničarka.

Učenec je postal nemiren, preglasen, nevodljiv, nemotiviran za šolsko delo, skratka moteč med poukom in med odmori. Ker pogovor z učencem ni prinesel izboljšav, je bil potreben pogovor s starši. Ti so obljubili sodelovanje in čeprav je naše sodelovanje potekalo skozi celotno šolsko leto, so bili rezultati počasnejši, kot smo si želeli.

Povezala sem se s šolsko svetovalno službo, izdelali smo IDPP (izvirni delovni projekt pomoči). Včasih se je zdelo, da vsi nekaj delamo in premišljujemo, kako bi se učencu čim bolj približali in mu pomagali, on pa je ostajal »na svojem bregu« in se za nas ni zmenil. Ker kljub različnim strokovnim pristopom ni bilo pričakovanega napredka, so se starši na našo pobudo odločili podati zahtevo za uvedbo postopka za usmerjanje. Učenec je bil zaznan kot učenec s posebnimi potrebami in posledično usmerjen.

Otroci s posebnimi potrebami

V *Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* (Vir 1) so otroci s posebnimi potrebami opredeljeni v naslednje skupine: otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oz. otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami in otroci z avtističnimi motnjami. Za te otroke se predvideva, da potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebne programe vzgoje in izobraževanja.

Odločba o usmerjanju in prilagoditve

Za obravnavanega učenca je komisija za usmerjanje odločila, da v redni osnovni šoli potrebuje prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo, saj so pri učencu zaznali lažjo motnjo v duševnem razvoju. Nemudoma sem pričela z individualnim izobraževanjem, saj še nisem poučevala otroka s tovrstno motnjo.

V dokumentu *Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami* (Vir 2) je opredeljeno, da je motnja v duševnem razvoju nevrolško pogojena razvojna motnja, ki nastane pred dopolnjenim osemnajstim letom starosti in se kaže v pomembno nižjih intelektualnih sposobnostih ter pomembnih odstopanjih prilagoditvenih spretnosti. Nadalje je navedeno, da pri otrocih z motnjami v duševnem razvoju ugotavljamo:

- Pomembno znižano splošno intelektualno raven/funkcioniranje, vključno z znižanimi sposobnostmi učenja, sklepanja in reševanja problemskih okoliščin ter znižanimi sposobnostmi abstraktnega mišljenja in presojanja.
- Znižane prilagoditvene funkcije oz. spretnosti. Raven prilagoditvenih funkcij opredelimo glede na otrokovo kronološko starost ter s pomembnim odstopanjem na vsaj dveh od naštetih področij prilagoditvenih funkcij – socialnem, konceptualnem in praktičnem. Primanjkljaji

v prilagoditvenih spretnostih se pomembno odražajo na področjih govora in komunikacije, skrbi zase, samostojnosti, socialnih spretnosti, učnih in delovnih zmožnostih, funkcionalnih učnih sposobnostih, sposobnostih praktičnih znanj, skrbi za lastno varnost. Učinkovitost teh funkcij je povezana z omejitvami zaradi znižanih splošnih intelektualnih sposobnosti.

Glede na stopnjo motnje v duševnem razvoju ločimo otroke z lažjo, zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju. Otroci z lažjo motnjo v duševnem razvoju imajo znižane sposobnosti za učenje in usvajanja splošnih znanj. Znižani so senzomotrično in miselno skladno delovanje ter sposobnosti za načrtovanje, organizacijo, odločanje in izvedbo dejavnosti. Miselni procesi potekajo bolj na konkretni kot na abstraktni ravni. Uporabljajo preprostejši jezik in se nagibajo k nezrelemu presojanju in odzivanju v socialnih okoliščinah (Vir 2).

Pri učencu sem tekom učnega procesa spoznavala, da to, kar je zapisano v teoriji glede otrok z lažjo motnjo v duševnem razvoju, večinoma drži. Obvezen je bil individualni pristop. Natančno je bilo potrebno opredeliti cilje, ki naj bi jih učenec dosegel, nato pa na konkretni ravni podati učno snov. Učenec je potreboval natančno razlago, podkrepljeno s konkretnimi primeri, materialom. Obvezno je bilo dolgotrajno ponavljanje in utrjevanje že usvojene učne snovi. Vključila sem tudi njegove starše. Potrebno je bilo domače delo v smislu reševanja domačih nalog in tudi ponavljanje učne snovi.

Prilagoditve pa niso bile obvezne samo pri usvajanju nove snovi in pri utrjevanju, temveč tudi pri preverjanju in ocenjevanju. Poudarek je bil na ustnem ocenjevanju, navodila mu je bilo potrebno večkrat ponoviti in se prepričati, da jih razume, omogočila sem mu uporabo konkretnih ponazoril in pripomočkov ter ocenjevanje po sklopih. V veliko pomoč sta mi bili tudi sodelavki specialni pedagoginji, ki sta učencu nudili dodatno strokovno pomoč ter seveda vzgojiteljica, ki je z mano poučevala oddelek. Skupaj in posamezno smo imele več sestankov in pogovorov, da smo si sporočale opažanja pri učencu, napredek, trenutno učno stanje, si medsebojno svetovale z izkušnjami, ki so pri učencu delovale pozitivno, se tudi spodbujale, kadar se je situacija zdelo zahtevna in težko prebrodljiva. Še posebej sva sodelovali z vzgojiteljico, saj je bil potreben nenehen nadzor nad učencem, tako med poukom, kot tudi med odmori. Koraki, ki smo jih skupaj delali, so bili majhni in počasni, a so bili koraki naprej.

Močna področja

Menim, da mora učitelj v vsakem učencu iskati nekaj dobrega, pozitivnega. Zato mi je bilo pomembno, da sem iskala in našla tudi učenčeva močna področja, ki so mu dajala spodbudo in motivacijo za delo.

Likovno področje je bilo eno izmed teh. Pri likovnem izražanju je vedno rad sodeloval, ob usmerjanju je izbral primeren likovni motiv in ga tudi upodobil. Besede pohvale in prikaz njegovega izdelka drugim učencem kot primer izdelka, ki upošteva likovno nalogo, mu je bilo v ponos in drugim učencem je z veseljem svetoval in pomagal pri nalogi.

Učenec je zelo rad pomagal tudi učiteljici. Vsakodnevno je želel sodelovati pri pospravljanju šolskih torb, brisanju table, delitvi malice, urejanju predalčkov in likovnih škatel, delitvi učnih listov ... Ko sva z vzgojiteljico potrebovali pomoč, sva ga pogosto vključili v delo. To sva izrabili tudi za neke vrste nagrado. Kadar se je potrudil pri učnem delu ali je pazil na svoje vedenje, sva ga nagradili, da je lahko pri nečem pomagal. To se je izkazalo za uspešno metodo. Včasih, ko vedenje ali učno delo ni bilo ustrezno, sva morale njegovo pomoč na žalost tudi odkloniti. To ga je prizadelo, vendar je delovalo vzgojno.

Sprejetost med sošolci

Na večjih šolah se v oddelku prvega razreda srečajo otroci, ki se vsi med sabo ne poznajo že iz vrtca. Za otroka, ki ponavlja razred, je to odlična iztočnica, saj se lažje vključi med otroke. Tudi obravnavanega učenca so vrstniki lepo sprejeli medse in ga nikoli niso izločali. Včasih me je to čudilo, saj se je občasno do nekaterih vedel neprimerno. Nase je znal opozoriti s pozitivno pozornostjo: poskrbel je za humor v razredu, znal je potolažiti žalostnega sošolca, z zavzetostjo je pomagal pri iskanju sošolčevih izgubljenih stvari, bil je sočuten, če se je komu zgodila krivica ... Zaradi njegove pozitivne naravnosti do sošolcev so mu po moji oceni

ti lažje odpuščali takrat, ko je bil bolj svojeglav, trmast in nedružaben.

Z vzgojiteljico sva veliko pozornosti namenili pozitivni klimi v razredu. Učence sva navajali na medsebojno pomoč, na uporabo vljudnostnih izrazov, na sodelovanje, igrali smo se veliko socialnih iger ter pogosto uporabili skupinsko obliko dela ali delo v parih. To se mi zdi še posebej potrebno, kadar so si učenci med sabo zelo različni po sposobnostih, saj se v parih ali skupinah učijo drug od drugega, se dopolnjujejo in tudi osebno rastejo. Kadar pa so v oddelku otroci s posebnimi potrebami, se mi zdi to še toliko bolj potrebno in pomembno.

Zaključek

Ko smo si učitelji še kot dijaki izbirali poklic, smo si verjetno pred očmi slikali oddelke prijetnih, radovednih, izjemno sposobnih in vodljivih učencev, ki nas bodo čakali v šoli. Realnost je seveda bolj živopisana. Ni samoumevno, da so otroci vodljivi in radovedni, ampak so enostavno otroci. Nekateri med njimi tudi otroci s posebnimi potrebami. Z njimi se srečujem na svoji poklicni poti in jih ne ločujem na takšne in drugačne. Vzajem jih kot izziv, strokovni izziv, in pomagajo mi, da se skupaj z njimi učim tudi jaz, da delam korake naprej, kratke ali dolge ... Pomembno je, da gremo naprej in skupaj rastemo ter tako pridobivamo vsi.

Literatura

Vir 1: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Dostopno na http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_z_a_pedsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/izobrazevanje_otrok_s_osebni_mi_potrebami/zakonodaja/, 11. 7. 2019.

Vir 2: Zavod republike Slovenije za šolstvo: Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami. Dostopno na <https://www.zrss.si/digitalnahnjiznica/kriteriji-puopp-2015/#6>, 12. 7. 2019.